

תולדות התנאים: הר-קפרא (א) הקדמת הרמב"ם ז"ל

כסף משנה

ואלו הם גדולי החכמים שהיו בניו דיוט של רבינו הקדוש וכו'. כתב רבינו הרמב"ם
בן דוד. ה"ט לא סוף שמואל ור' יוחנן כו' חס כמלפך ספק מדעתו ולא ידע
על מה ע"ל. ויש לומר ששטם רבינו דמחול גדול היה בניו רבי דמריק (ב"ק
דנ"ח פ"ה) דאס כפי רבי למחמיה אלף דלא אסחייט מילתא. וכינו דהוה חזי למחמיה
למס לא יסיה נחשכ מביה דיוט של רבי. ור' יוחנן אמת הוא שהיה קפון כדליהא ב"ק
רשטיה כגו (דף קל"ז) דמחר ר' יוחנן דהו זקיקן דנורא נלקין מפומיה דרב לפומיה
דדרי ולא כוס ידע מלי קאמרי. ור"ל לא היה מביט דיוט של רבי מכל מקום למד
מורס פמנו. וכבר כתב רבינו שש"ס שאלו קלנו מרבינו הקדוש ועמדו במדרשו, ר'
יוחנן קפן סוף. ורב כושעיה למס לא יסיה מביה דיוט של רבי וכרי הוא חזירו של
רבי חייא וכדמריק בעלתא (מלין קפ"ב). כל ברייהא דלא ממסא בי ר' חייא ובי
רבי כושעיה לא חושבן מיהא כי מדרשא ורבי ינאי ובר קפרא גדולים היו בניו
רבי ולמה לא יכיו מביה דיוט

ואלו הם גדולי החכמים שהיו בניו דיוט של רבינו הקדוש וקיבלו ממנו. שמעון וגמליאל בניו.
ורבי אפס. ור' חנינא בן חמא. ור'
חייא ורב ורבי ינאי ובר קפרא
*ושמואל ור' יוחנן ור' הושעיא.
ואלו הם גדולי החכמים שקיבלו
ממנו ועמם אלפים ורבות משאר
החכמים. אע"פ שאלו היו קיבלו
מרבנו הקדוש ועמדו במדרשו. ר'
יוחנן קפן היה ואחר כן היה תלמיד
לר' ינאי וקיבל ממנו תורה. *וכן
רב קיבל מר' ינאי. *ושמואל קיבל
מרב חנינא בר חמא. רב חיבר
ספרא וספרי לבאר ולהודיע עיקרי המשנה. ור' חייא חיבר
התוספתא לבאר עניני המשנה. וכן ר' הושעיא ובר קפרא
חיברו ברייתות לבאר דברי המשנה

השנת הראב"ד

*ושמואל ורבי יוחנן וכו'. ה"ט לא סוף
שמואל ור' יוחנן ור' הושעיא ור' ינאי
וכן קפרא מביה דיוט של רבי. אכל לוי
ור' יוסא ור' חמא כגו ור' ישמאל כ"ר
יוסי ור' יוסי כר לקיניא כס כיו מביה
דיוט. חס כמלפך ספק מדעתו ולא ידע
פל מה :

וכן ככ סו'. זס לא סוף ולא ננחא :

*ושמואל קיבל וכו'. ה"ט וגס זס לא
סוף אלא מלי :

יחסי תנאים ואמוראים

בר קפרא חכם גדול היה כדאיחא בהרואהי דהוה מזבין מילי בדניגרי ומפורש
באגדה ש"ב נשים היו לו וקבלו עליהן לפרנסו כדי שישא אותן
מרוב חכמה וקצת כחבתי למעלה למה לא נהמנה. בעיהי על סדר שמעון נרהיב בו.
ובשבועות ירושלמי פ' שבועות הדיינים הל' מנה בידן ר' מרינוס הוה ערב לכלתיה
והוי דייני קדמי ר' חמא אבי בר קפרא ור' אושעיה מדוודה א"ל [יה] בית שאלון לר' חייא
רבא שאל ר' זירא לר' אמאי המתהייב בב"ד לא כל המינו.

שערי תורת ארץ-ישראל

כ"ל
פירושים, הערות והגהות
של

הירושלמי

זאב וואלף רבינובין ז"ל

1. ברכות סב. ב.
2. מקור אגדה זו ועלמה ממנו. ועיין תוספת ראשונים, ח"ב, עמ' 33.
3. ר"ת: בעזרת השם. ולחנם הגיה רבינו רבינובין שצ"ל: "וכשאבוא". והנה לא זכינו
לדברי רבנו מה שכתב למעלה, וכנראה שכתב על בר קפרא בערך אבא בר קפרא,
שכן הוא נזכר בקהלת רבה א, ו: אמר אבא בר קפרא לרבי. ע"ש. אבל מ"ש רבנו: על סדר
שמעון נרהיב בו, הדבר ברור שגם דעתו היא כי בר קפרא שמעון היה שמו וכמו שכן
כתב ביוחסין הקדום, ערך קפרא: והוא נקרא שמעון בר קפרא סוף הגיגה" (ואין זכר לזה בחגיגה.
וביוחסין השלם חסר כל המאמר הזה). וראה ב"האסיה" (סוקולוב), שנה ג [תרמ"ז], עמ' 330—332,
שהחם אחד האריך בדבר שמו של בר קפרא, ע"ש. ובדבר מקומו של בר קפרא ראה עבודה זרה
לא, א, שישב בעיר פרוד ונפטר שם, ע"ש וברשי' ובמבוא הירושלמי לרז"פ קמח, ב.
וב"הכרמל" החדש, שנה א, עמ' 97, משער חכם אחד שצ"ל: "פרוד" והוא באי קפרוס, ע"ש,
וכ"ה באמת בש"ס כ"י מינכן.]

שיח השדה

ליל המש קונטרסים

א) כפי ארנות תימס לתימס זיל זס ביאור. חכם איתותידי
בבאר בקורות דברי רבנו כתיס ומדריס הדיל. כפי סנדס
כגו ב' סנדס וכת זנס עם קנת הספוט והיקוניס.

מ

ב) קונטרס בשער המלך על הקדמת הכתבים זיל כולל ציגוס
ומקוריס ובאורים בדברי הרב"ם והראב"ד זיל וקנת ביאורים
באורה בענינים אלו. כפי סנדס בבית הידן וקנת הספוט
קנת הספוט והיקוניס

ובר קפרא. יבמות ל"ד ב' אמר בר קפרא העבודה
כך שמעתי מרבי.

ובר קפרא. טעמו משום שלא נסמך בימי רבי כדאי
בירו' מ"ק פ"ג ה"א ולעיל כתבנו ליישב דעת
הרמב"ם בס"ד ובירו' שבועות פ"ו ה"א מוכח דבר
קפרא ה"י מבית דיוט של רבי למה שנכתוב להלן
בס"ד וכן הקפרא הוא בר קפרא. ונראה דשמו של
בר קפרא הוא ר' אלעזר בנו של ר' אלעזר הקפרא
והוא ר' אלעזר הקפרא ברבי ויש לזה כמה ראיות.
ע"י ספרי נשא ובמדבר רבה שם אר"א בנו של ר"א
הקפרא גדול השלום כו', ובתנחומא שופטים ס"י י"ח
אר' אלעזר הקפרא ברבי גדול השלום כו' [ובתנחומא
צו ס"י ז' א"ר אלעזר הקפרא גדול השלום כו'].
ובחולין פ"ד ב' ר"א הקפרא ברבי ועיין זה בתוספתא

ישיבת "הכותל" ירושלים

לעילוי נשמת
ר' לוי ב"ר משה כלאטי ז"ל
תרומת אשתו וילדיו - לינדון

שם בר קפרא אשכח חד עיזוקא כו'. - ע' בבלי מ"ג א' מעשה
זה בר' אלעזר הקפרא ומוכח שבר קפרא הוא עצמו ר' אלעזר הקפרא ועוד
בברכות פ"ב ה"ח ר' יהיה בר אדא. בר אחתיה דבר קפרא אבל בפסיקתא
רבתי פיסקא כ"ה (אלא דהטר סס. שם אביו אבל מובא בשלמות בילקוט מלכים רמז
רנ"א) חייא בן אחותו של ר' אלעזר הקפרא, ואותו עיין בפסיקתא דר"ב פיסקא
י"א חייא בר אדא בר אחתיה דבר קפרא; ועוד במכילתא פ' בא (ע"ה"פ והיה לכם
למשמרת) ר"א הקפרא ברבי אומר כו' שלא נחשדו על העריות ולא על לשון הרע ולא
שנו את שמם כו', ואותו עיין בויק"ר פ"ב אות ה' בשם בר קפרא; וע' גיטין פ"ג
ה"ז, תני בר קפרא אין לך אדם שאינו בא לידי מדה זו אם לא הוא בנו אם לא
בנו בן בנו, ואותו עיין בבבלי שבת קנ"א ב' בשם ר' אלעזר הקפרא.]

י' ע' ר' אלעזר בן הקפרא וכו' ובנו הנקרא בר קפרא וכו'. - כתב בערוך השלם ערך בר קפרא
בשם ספר מבוא המשנה לכהר"י בריל דף ר"צ "דכס על בר קפרא הוא אלעזר", ואין ספק זה מצוי
בידינו, לכן לא נדע את ראיותיו אולי סמך על הערוך ערך גול שהעתיק מבי"ר פני"ד: ר' אלעזר
בר קפרא, ולפנינו בביר שם אין המלות "ר' אלעזר". ונראה שט"ס בערוך, וצ"ל בו: "ר' אלעזר
בשם בר קפרא" (15), שכן נמצא ע"ד במקומות אחרים (16). ועי' לקמן (עמ' 69), שהביא הסה"ד בשם
יוחסין ר' אלעזר בר קפרא, והעיר "ל"מ". והנה כן היה לפני היוחסין ביומא (מו א) - ע' בדי"ס
שם, שכ"ה בכ"י (ולפנינו שם "ר' אלעזר משיס בר קפרא"). ובערך בר קפרא כתב סה"ד בשם
יוחסין "בר קפרא שמו שמעון סוף הגיגה", וס' לא נמצא כלום מזה, לא בבבלי ולא בירושלמי.

ואנו אומרים שבר קפרא הוא "אלעזר" שמו והוא עצמו ר' אלעזר הקפרא, אלא שבלשון
הברייתות הוא מכונה ע"ש רוב "ר' אלעזר הקפרא", ובלשון יבני התלמודים יכנו אותו ע"ש רוב
"בר קפרא", הלא תראה בירושלמי ברכות פ"ב ה"ח "ר' חייא בר אדא בר אחתיה דבר קפרא",
ועוד בפסיקתא דר"ב (פיסקא י"א) "חייא בר אדא בר אחתיה דב"ק היה קולו ערב", ואותו עיין
בפסיקתא רבתי (פיסקא כ"ה) "חייא בן אחותו של ר' אלעזר הקפרא" (17). עוד בויק"ר (פ"ב ס"ה ה)
"ר' חייא אמר בשם בר קפרא שביביל ד' דברים נגאלו ישראל מיצרים שלא שנו את שמם ואת
לשונם ולא אמרו לשון הרע ולא נמצא ביניהן אחד פרוץ בערות", ואיתו עיין במכילתא פ' בא
[בספח פ"ה, הוצ' הרובין רבי, עמ' 14] (ע"ה"פ והיה לכם למשמרת) "ר' אלעזר הקפרא ברבי אומר
וכי לא היה בידם יל ישראל ד' צעות שאין כל העולם כדאי בהם שלא נחשדו על העריות ולא על
לשה"ר ולא שנו את שמם ולא שנו את לשונם". עוד בע"ז (מג א) "א"ר יהושע בן לוי פעם א'
הייתי כהלך אחר ר' אלעזר הקפרא ברבי ונצא שם טבעת, ואותו עיין בירושלמי שם (פ"ד ה"ד)
בבר קפרא. עוד בביר (פני"ד ס"ה ה) "א"ר יהושע בן לוי הזרתו על כל בעלי אגדה שבהרום וכו'
עד שעמדתי עם יהודה בן פדיה בן אחותו של בר קפרא", וכביאר ע"ש (פני"א ס"ה ט) שר' יהודה
בן פדיה הוא בן אחותו של בר קפרא, וא"כ זה וזה אחד הוא בלי ספק.

פ"ק דביצה ופי' כיסוי הדם, ובירור פ"ק דביצה ר"א בנו של ר"א הקפר אלמא דר"א הקפר ברבי הוא ר"א בן ר"א הקפר. ור"א הקפר ברבי מוכח שהוא בר קפרא ע"י ע"ז מ"ג א' פעם אחת הלכתי אחר ר"א הקפר ברבי, וענין זה בירור ע"ז פ"ד היד בר קפרא אשכח חד עיקא וכו'. ובמכילתא בא פרשה ה' ר"א הקפר ברבי כו' ד' דברים כו' שלא שינו כו' ובש"ס פקיד ר"א הקפר וענין זה בוויק"ר פ"ב סי' ה' ובשמות רבה פ"א סי' כ"ח ובשהש"ר פ"ד סי' י"ג ר"ה בשם בר קפרא. ובספרי פי' קרח סי' קי"ט ר"א הקפר אומר מנין אתה אומר כו' ואותו ענין בב"ר וצ"א פס"ח סי' י"ב תני בר קפרא לית חלום כו'. ובשבת קנ"א ב' תניא ר"א הקפר אומר כו' וענין זה בירור גיטין פ"ג ה"ז תני בר קפרא וכן ברות רבה פ"ה סי' ט'. ובויק"ר פכ"ה סי' ה' ר"ה בשם בר קפרא כעמוד כו' וכ"ה בבמדבר רבה פ"י סי' א' ואותו הענין בתנחומא בהר סי' א' ר"א הקפר אומר כו' וכן בילקוט שה"ש פי' שוקיו עמודי שש. ובב"ר פלי"ט סי' ג' בר קפרא אמר כוה שהוא מאחה את הקרע וענין זה בתנחומא לך סי' ב' ר"א הקפר אומר כו' כאום שקורע ולא מאחה. ובב"ר פס"א בר קפרא אמר תוספתו של הקב"ה כו' וענין זה בתנחומא חיי שרה סי' ה' רשב"ל בשם ר"א הקפר כו'. ובפסיקתא רבתי פ"א סי' ד' ובתנחומא ב' וצ"א סי' כ"ג ר"ל בשם ר"א הקפר מפני שמתי כו' זכ"ה בילקוט תהלים רמז תתע"ד וענין זה בירור כלאים פ"ט ה"ג ובירור כתובות פ"יב ה"ג רשב"ל בשם בר קפרא. וע"י ב"ר פצ"ד סי' ה' ר' יהודא בן פדי' בן אחותו של בן הקפר ובמעילה ד' ב' א"ל בר קפרא לכו פדא בן אחותי. ובסדה"ד כ' ר' חייא בר אבא בר אחתי ובר קפרא כ"ה בילקוט פי' ראה רמז תתצ"ב ובילקוט משלי סי' ג' חייא בן אחותו של ר"א הקפר. ובתוספתא סוף אגלות רבי ופי' שמעאל ברי' יוסי ור"א הקפר וענין זה בירור שביעית פי' שלש ארצות היא וביורו יבמות פ"ז ה"ג בן הקפר. וע"י נדרים ה' א' נזיר י"ט א' ב"ק צ"א א' תענית י"א א' ר"א הקפר ברבי ובנזיר כ"ב א' ר"א הקפר בר רבי ובנזיר ג' א' שבועות ח' א' ר"א הקפר ובכריתות כ"ז א' ר"א בן הקפר ובנושא רבה פי' נזיר ר"א.

והא דבהולין כ"ח א' משמע דפליג ר"א הקפר ברבי אדבר קפרא שם כ"ז א' בענין אין שחיטה לעוף י"ל דהא דבר קפרא אסמכתא ומיושב קושית התוס' שם ד"ה רבי, א"נ ב"ק תני לה ולא ס"ל א"נ ל"ג ברבי וכן בספרי ראה סי' ע"ה ובבכורות ל"ג א' ליתא והוא אביו של בר קפרא. והא דאמר בירור שבועות פי' ה"ב ר' חמא אבי בר קפרא ור' הושיעא פשוט שהוא ט"ס וצ"ל רב חמא אבי ר' הושיעא ובר קפרא וכ"ה בירור נדה פ"ג ה"ה ובכ"ד. והא דאיתא בילקוט שה"ש רמז תתקצ"ר ר' חוניא בר קפרא ט"ס וצ"ל רב הונא בשם בר קפרא וכן בוויק"ר פכ"ה סי' ו' רב הונא בר קפרא ט"ס וצ"ל רב הונא בשם בר קפרא. ובקהלת רבה פ"א סי' ג' אבא בר קפרא ג"כ ט"ס וע"י בקה"ר פ"ט סי' ח' בר קפרא ור' יצחק בר קפרא כו' והוא ט"ס ע"ש וכן מש"כ ביוחסין דשם בר קפרא שמעון ליתא. ובסדר רב עמרם גאון ח"ב סי' ע' איתא ר' חנינא בר קפרא והוא ג"כ ט"ס. ואפשר דלכך לא קראוהו על שמו משום שה' שמו כשם אביו, וכ"ה ג' נראה גבי רבה בר בר חנה שגם שם אביו ה"י רבה ע"י סנהדרין ה' א' ובתוס' ולא רצו לקרותו רבה בר רבה וקראוהו בר בר יוצגב רבה קראו גם לאחיו רב שמואל בר בר חנה שבת כ"ט א' ג"ט א' קמ"ו ב', ורב אחא בר בר חנה מנחות ל"א ב' ע"ז ל"ח ב' ורב יצחק בר בר חנה יומא ע"ז ב' ב"ק נ"ב א' ורב אדא בר בר חנה ירו' פ"ק דברכות ופי"ה ה"ג ויבמות פט"ז ה"ו ורב תחליפא בר בר חנה אסתר רבה רפ"א, ובירור ע"ז פ"א היד אבא בר בר חנה והוא רבה וכן בירור פסחים פ"ח ה"ן ברכות פ"ב ה"א פ"ו ה"ב פ"ח ה"ה ובכ"ד בירור וכן בילקוט יחזקאל רמז שמ"א ר' מיאשה בר מיאשה בר ברבי דריב"ל ומה"ט נקרא בכמה דוכתי (כתובות ע"ה א' ובכ"ד) ר' מיאשה בר ברבי דריב"ל. ואף דמצינו בר"פ מי שמחו אבא בר אבא אבוה דשמואל ובשבת ק"א א' רב אחא ברבי דרב אחא (ו' דט"ס וצ"ל רב אחא ברבי דרבא) ובבב"ב צ"א ב' מרי בר מרי (ואולי צ"ל מרי בר מר) ובמגילה ל"ב א' ר' ינאי ברבי דר' ינאי, ובע"ז ל"ח א' ר' חייא ברבי דר' חייא (ובב"ר) ג' אחרת) ובר"ה כ"ב א' טבי בר טבי, ובחולין צ"ח א' רב אידי בר אידי ובסנהדרין צ"ו א' ר' יעקב בר יעקב

וכן בילקוט תהלים רמז תר"ל ובירורו פי"ה ב' בוגייס בן בוגייס, ובמנחות ו' ב' ר' יוסי בן יוסי וכן בירור ברכות פ"ג ה"ד תרומות פ"א היד שבת פ"ח ה"ו עירובין פ"א ה"ב יבמות פ"ח ה"א גיטין פ"א ה"א ובירור סנהדרין פ"י ה"א ר' יוסה בן יוסה, ובע"ז י"ח ב' ר' חנילאי בר חנילאי וע"ש בגליון ובירור פ"ק דמגילה הי"ט ר' יודן בר יודן וכן בשו"ט פק"ה ובתוספתא דנדה פ"ה ה"ז ר' חנינא בן חנינא וכן בכמדבר רבה פ"ז סי' ב' ובירור נזיר ספ"ד ר' חנינה בן חנינה. ובירור פאה פ"ח ה"ה ר' בא בר בא, אפשר דכל הני נפטר אביהן לפני שנולדו ולכך קראו להם ע"ש אביהם (מלבד בר' חנינא בן חנינא ובוגייס בן בוגייס לא יתכן לומר כן ע"ש) וכדא' במד"ק כ"ה ב' אסיקו לי' חנן על שמי' ובב"ר פני"ח סי' ב' יום שמת ר' אבון נולד ר' אבון בר' ובמדרש שמואל פ"ח יום שמת אבא הושיעא נולד ר' אושיעא בר'.

ובר קפרא. ע"ז ל"א א' כלום יש משנת בר קפרא ובקהלת רבה פ"ב סי' ח' משניות גדולות כגון משנתו של ר' חייא רבה ומשנתו של ר' הושיעא רבה ומשנתו של בר קפרא, וכ"ה בשהש"ר פ"ח סי' ב' ומסוף משנת ר"ע, ובשו"ט פ"א משמע קצת דבריינתא דר' הושיעא ובר קפרא אחת היא דקאמר כגון משנתו של ר' הושיעא ובר קפרא כו' ולמה נקראת על שניהם לפי שיגעו בה וצ"ע וי"ל. ושם פק"ד אלו המסכתות דבר קפרא ור' חייא ורב ודרבון בבבלי ובפתיחתא דאיכה רבתי סי' כ"ג משנת ר"ע ר' חייא ובר קפרא.

פרקי אבות פרק רביעי

עבודה זרה

לא

רבי אלעזר הקפ"ר אומר: הקנאה והתאוה והקבוד מוציין את האדם מן העולם. כ"ט הוא היה אומר: הילודים למות, והמתים לחיות, והתמים לדון, לדע ולהודיע ולהודיע, שהוא אל, הוא היוצר, הוא הבורא, הוא המבין, הוא הדן, הוא העד, הוא בעל דין, הוא עתיד לדון. ברוך הוא, שאין לפניו לא עולה ולא שכיחה, ולא משוא פנים ולא מקה שחד, ודע שהכל לפי ההשגחה. ואל תבטיחה יצרך שהשואל בית מגוס לך, שעל פרחך אתה נוצר, ועל פרחך אתה גולד, ועל פרחך אתה חיי, ועל פרחך אתה מת, ועל פרחך אתה עתיד לתן דין והשבון לפני מלך מלכי המלכים, הקדוש ברוך הוא.

לפרוד אמר כלום יש משנת בר קפרא חנא ליה ר' תנחום דמן פרוד המפקיד י"ט אצל עובד כוכבים מותר בשחיטה קרי עליה מקום שיפול העץ שם יהו שם יהו ס"ד אלא שם יהו פירותיו פ"ח • מקום של בר קפרא הוא ונפטר בר קפרא: שישל העץ • ששן • שם תלמודי חכמים: שם יו ס"ד • ששאל עלמי ימלא שם והא טעם ליה: אלא שם [יה פירותיו] • ימלא פירות • כען עשאו ממש חף כלן הארץ לדברי חכמים ישאל חף בני העיר ששומעין ולמדן ממש ומלמדים לחסן לחכמים

מדרש קהלת פר' יא פס' א רבה

בר קפרא מקבל בשוניהא דנמא דקפרי רצה קפניה ששבעה בים הגדול ואוטפטיא עולה מתוכה ערם פד חמיניה בא אצלו ושאל בשלומא ונתן לו שתי סלעים מה עשה הכניסו לביתו והאכילו והשקהו ונתן לו עוד שלשה סלעים אחרים אמר לו אדם גדול שקמותך יוציא שלשה סלעים אחרים לקבר יומין אתצידון יהודאי קהדין ספספא אמרין מאן אזיל ומפייס עלינא אמרין דין לדון בר קפרא דהוא השוב במלכותא אמר לון ונדעון אתון קרא מלכותא עבדא מידי על מגן אמרין ליה אית הקא חמש מאנון דדינרין סב קההון וזיל ופיס עלינא נסב חמש מאנון דדינרין וקלק למלכותא קשרתא אותו אנטפטי עמד על רגליו ושאל בשלומא אמר לו למה איצטער רבי להקא אמר ליה בעינא מינך דתתרחס על אילין יהודאי אמר ליה ודע את דהדין מלכותא עבדא קלוס על מגן אמר ליה אית עמי חמש מאנון דדינרין סב קההון ופיס עלינא אמר ליה אית אילין דינרין אינון יהון מהמשכנין לך חלף חמשה סלעים דיבתה לי ואמתך משתבין חלף מאכל ומשקה דאובלת ואשקית נתי בביתך ואת זיל בשלם בינקא סגי וקרנן עלוי שלח להמה על פני המים.

מדרש קהלת פר' ב פס' ה רבה

יבמות לב

שישמש בשבת רבי חייא אומר יחיב שתיס בר קפרא אומר אין חיוב אלא אחת קפץ רבי חייא ונשבע העבדה כך שמעתי מרבי שתיס קפץ בר קפרא ונשבע העבדה כך שמעתי מרבי אחת.

אלו משניות גדולות כגון משנתו של רבי חייא רבה ומשנתו של רבי הושיעא רבה ומשנתו של בר קפרא

רבינו יהודה ב"ר קלנימוס משפרא בספרו יחוס ינאים ומוראים כותב בערך בר קפרא: חכם גדול היה כדאיא בהרואה (ברכות, סב ג) דהוה מובין מילי בדיני.

ומופוש שאגדה שי"ב נשים היו לו וקבלו עליהן לפרנסו כדי שישא אותן מרוב הכספו. ר"ג רבינובין בעל הדקדוקי סופרים. בהערותיו לערך זה (ליק תרל"ד) עבר בשתיקה על אגדה מזוהה זו ולא רשע דבר. ידידי הרב וי"ל הכהן פישמן בהערותיו הסצינות

לספר היקר ההוא. שבהן רשם מקורות כל המאמרים המובאים בו — כותב על זה: "מקור אגדה זו נמצאה ממני". בפליאה היא עצם העובדה של ריבוי נשים אצל אחד מרביתנו עכו"ם התורה, גם באותן התקופות לא היה הדבר מצוי בבתי ישראל ואין הד למציאות כזו בכפ הספרות התלמודית הרחבה. ומה גם בין גדולי האומה אנשי קודש.

אולם כבר גיליתי מקור אגדה זו בהערותי לקטעים ממגילת סתרים של רבינו נסים שנתיחסו לרבינו אברהם בן הרמב"ם (בספרי חולדות ר"א מיימוני ע' 37) ועל ידו נעזר על פתרון ההידה שלפנינו.

שינו בירושלמי יבמות פ"ד ה"ב: מעשה. שלשה עשר אחים היו ומתו שנים עשר מהם בלי בנים. באו האלמנות הזקוקות ליבם לפני רבי ודרשו שהאח שנשארח בחיים ייבם אותן. אמר לו רבי: לך ותייבם אותן. ביקש היבם להפטר בחליצה ולא רצה ליבם ונימק בכך שאין היבם שרואותו הפלט את כולן. אמרה כל אחת מהזקוקות שהיא מקבלת על עצמה לכלכל פרנסת כל הבית חודש בשנה. ואחרי שי"ב היו אין פרנסתן עליה. אמר היבם: ומי יפרנס בחודש הנוסף כשתהיה השנה מעוברת? אמר רבי: אני אפרנס חודש העיבור. החפלה רבי עליהן שיפקדו בזרע של קיימא ויבנה בתי אחיו שמחו והלכו להן.

אחרי שלש שנים היה שנת עיבור. באו י"ב הנשים לפני ביתו של רבי וכל אחת הביאה עמה שלשה ילדים. והיה מספר הילדים שלושים וששה. התיצבו לפניו ביתו של רבי. עלו ואמרו לרבי כי למטה כרחיב עומדים ילדים המבקשים לשאול בשלומם. הביט רבי דרך החלון וראה את התנוקות ואימותיהן. שאל אותן: מה אחן מבקשות כאן? אמרו לו: את פרנסת חודש העיבור אנו דורשות. נתן להם. לא מורש אמנם בירושלמי שמו של האח שסירב ליבם. אולם בבבלי יבמות קט ע"ב אנו מוצאים שבר קפרא הוא שאומר שימתח האדם מן היבום ויתדבק בחליצה. ועוד יודעים אנחנו כי בר קפרא מבאי ביתו של רבי היה ומצתה משלימות האגדות זו את זו. המסופרת בירושלמי היא שנמסרה ביחסי תנאים ואמוראים: בר קפרא הוא האיש שסירב ליבם ורק לפקודת רבי נאות ליבם את שתיים עשרה נשי אחיו אחרי שמרוב הכמתו סירבו להפטר. פמנו בחליצה וכל אחת מהן קבלה על עצמה לכלכל את הבית חודש בשנה. ובה יופץ אור על המסופר בברכות ג ע"ב: אמר ר' בר קפרא לרבי: ראיני — בחלומי — שנחכתי שתי ידי. אמר ר' בר קפרא: לא תצטרך למצוה ידך. נתקיים פחרונו של רבינו הקדוש שלא הוצרך ליהנות מיגיע כפיו כי נשיו פרנסו אותו. ונפתרה חידת רבינו נסים. כי אלו ה"ב — יבמות היו.

עין א"ה { הכעס ישנו בשני אופנים, כעס הלב הבא בטבע ונמצא ג"כ לפעמים באיש שלם במדותיו, כשכא לידו דבר הראוי שיעכעס ע"ז בטבעו שיראה עול וחמס וכיו"ב. ויש כעס הפנים, וברע פנים ייטב לבי, אלא שברצון יפעל עליו מדת הכעס, מפני שכך צריך להיות, כדי לתקן ההנהגה א"ע שאין בטבעו שום התעוררות של כעס. והנה יש הבדל אם הדבר שמביא להיות כועס הוא דבר שעצם ההרגשה הטבעית בהיענות הנעשה לא תגרו עמה כ"א דברים טובים ומדות ישרות, או ראוי שיהי הכעס ג"כ כעס הלב. כי זהו בעצמו יחשב שלימות מה שמתרגש טבעו ולא יוכל להביט אל עמל. אבל אם תהי אמתה המטרה טובה, אבל עמדה תקבל הערה שתוכל לעבור במי שמהפעל ממנה את גבול המדות הטובות, או אין ראוי להיות כועס בהתפעלות הנפש כ"א כעס הרצוני לכדו. ע"כ בראות אדם עול נעשה לוולתו, לחכירו או לתלמידו, הדרך הטובה היא שיתיר

ברכות

למה על המברך אני כועס כי חזר ואמר לא על המלגלג כ"י א"ע שיעקר מעשה זה לענין דינא נבחרתי כאן ללמוד קודם תועלת אבותי וגם במדות טובות והוא חרא דיתא בה תרתי שראוי לכל המלמד להזהר בכבוד המה או זקנה וישם אל לבו אמונה תורנית שאם ח"ו יזיל בכבודו עקומה עקיפת עקרב והוא ית' מספר להרעיש ולתעווש לכבוד חכם זקן כמו שהיה כאן כרתא בתוספתא ושניהם לא הוציאו ויען לפרנסו מרבי בר קפרא מיה כעילה ושניהם והוא שהודיעו עקבו לכבוד שהודיע קודם שהודיע כעסו לכבודו וכן התורה להושי לדקדוק זה לתקן סתירה נראית לכאורה בלשון בר קפרא והיא כי מה שאמר בלשון חובו במאמרו הראשון הוזכר בו לשון שזילה במאמרו ה' ומה שהייבב ב' א"ב בלשון שזיל במאמרו האחר כי ראשונה אמר שלא כעס על המברך רק על המלגלג ואח"כ אמר בתיקון והיה ראוי שיאמר על שניהם אני כועס מפני שהם מופלגים על המברך שאם הכמה אין כאן כ"י ועל המלגלג שאם המברך רובה וכן תיקון מורה זאת ויתאר במה שאמרתי שזונת בר קפרא להודיעו שאני ש"י תיקון לברך ולול לכבוד זקנתו במה שלא שאל סמנו קודם היאך יברך לא עליו הנותנו ועכשיו גדול יותר מאר רק על המלגלג על דברי חברו ואחר הדויעו כי חזר ופרש עוד כוננתו ואמר לא על המלגלג אני כועס כלומר אל יעלה לבבכם שבמה שבעתה על המלגלג היה בו שחוק מה לחוש לכבודו ה"א דתיקון המלגלג היה מלעיג על חברו כפי ב"ק רב"י כי גנאי הוא לו לטעם זה אמר לא כעבתי על המלגלג לכבודי כי אני מקפיד כ"כ אלא על דבר הגרוא לעינים שהוא ולול נגזר כמו המברך שברך מעצמו אני ואל סמנו כרת מה לרשותו והוא היא קפידה המצתה כנגד כבודו פ"ט. והתורה דתעו של ב"ק במה שהודיע צינו ועכשיו אבל לא חשש להענישם ב"כ ואחרי זאת התקיים לכבוד התורה נפרע משניהם הוד שנתם: }

הדויעו תרי תלמידיו דהוה דבר קפרא הביאו לפניו כרוב דורמסקין ופרגותו נתן בר קפרא רשות לאחד מהן לברך קצין ובכך על הפרגות לגלג עליו חבירו כועס בר קפרא אמר לא על המברך אני כועס אלא על המלגלג אני כועס אם המברך דומה כמו שלא טעם מעט בשר כעולם אהה על מה לגלגת עליו חזר ואמר לא על המלגלג אני כועס אלא על המברך אני כועס ואמר אי הכמה אין כאן זקנה אין כאן תרעא ושניהם לא הוציאו שניהם: }

מדרש"א טעם עטס נכרי. ועשה הכשר הכני עתו: פרטו. נכר שוף שקורן כדדרי"א: זקנה חין כחן. הלא זקן חלי זהה לו לבלגלי על חוזה מתן יברך לפרט חם שאל המועין

ויש נלקדק בהלו עובדה דב"ק דמהחלה המר לה על המברך חני כועס ללה על המלגלג ואחר כך חזר ואמר בהקד לא על כ"י דמטיקרא מלוי סבר ולכסף מלוי סבר וי"ל דמטיקרא ודלוי דעטס נמי על המברך שלא שללו ללה דה"ק לא על המברך כעבתי כ"כ שלא שאל לי על חוזה יברך כמו על המלגלג שהוא מורה המה הלכה בפני רבו ע"כ שאל כדון צינך על הפרגות אבל המברך כיון שיתין לו רשות לברך חן זה כעורה הלכה וזכא על המלגלג המלגלג והתלול עלמו שלא לגלג עליו על שאל כדון צינך ללה לגלג עליו שלא היה חס על כדון כדו לשאלו ממט על חוזה מהן יברך חזר ב"ק ואמר לא על המלגלג חני כועס מעלג עליו על שאל מהני ובעטני זכא נכאר על המברך והד"ק:

כור לזוהב

באר על כמה מאמרי חז"ל בנחותה דטראים כורים אל השכל הישר, והדקיקים מדרך הרקע והתבונה,

ובש כלם כבוד המדת והאמונה, המודי בהם כל האומה והנחלה והתורה הכתובה, לענין כל ישר הלב.

מצאנו לח"ל בסרנס מקומות שכבוד ומורא הרב היה להם לעיקר גדול, וכן באמה ראויו והגון בכל הזמנים, וזוהר צדק חז"ל שכל למועד היה צלע פה על פי כמעט ששעם התלמוד מהרב; והיה הרב גם מורס גם ספר, שאלו היה הסוב עוד יותר ויותר לנסוג בו מורא וכבוד כי בסור התלמוד כמעט קם מכבוד ומורא רבו, לא יחוש גם למה שקבל ממנו, וישלו קמטויו הטעויות והרולי טעויות הרבה צעוניו כדינים, לעשות שלא כתורה. אשר על כן הקפידו חז"ל גם על נקיס קלה מדרך כבוד ומורא הרב, והפליגו לאיים על זה במקומות רבים, ואמרו שחייב חלס וזמר בלשון רבו, ואמרו תלמיד היושב לפני רבו ואין שפתו וזעפוט מר חבינה (שבת ל'), והתמירו עוד בתורה הלכה לפני רבו כדועט; וכל הסדרה הולכת היא להסבה שאמרו: שלא תשתכס הקבלה והשתכס התורה; ואולם צעניו של בר קפרא, כשלא נהגו בו תלמידיו כבוד ומורא טראוי לו, להורות הלכה בפניו; זה צנכרתי וזה צלענו, היתה חטאתם גדולה עוד ביתר ען, ונראה הדבר כאלו רב וצטעו גדול; יבן בר קפרא הזה היה באמת מנדולי החכמים, עד שסיו לו מעניות מיוחדות, וקרה הציוו של ר' חייה גדול, וככל לא נסמך מרבינו הקדוש להקרה בתורה טראוי למעלתו, רבי' וזה היה לכסה החמורה צדוקים פרק ג' ומועד קטן, שאמר לו הנשיא רבינו הקדוש, חין חני מיוכך זקן (פירוש חכם ורבי) והיה לצו דוי עליו זידעו מנה נפשו שיסאלר קן עלי סמיכה כמבואר סם צידולמתי; לכן כשגרשו התלמידים חללה שכבוד ממנו להורות הלכה וללגלג בפניו, חשב זאת בר קפרא לאומא גדולה כמעטוים קוליס בין שניו: שאינו נחשב לרב, לפי שלא נסמך להכס ורבי; ולכן הקפיד ביותר ואמר, חס חכמה חין כאלו, כלומר שלא נסתכתי להכס ורב, זקנה י' כאלו, ורלווי לכהו צב כבוד ומורא לזקמתי.

ולא על המברך אני כועס כי חזר ואמר לא על המלגלג כ"י א"ע שיעקר מעשה זה לענין דינא נבחרתי כאן ללמוד קודם תועלת אבותי וגם במדות טובות והוא חרא דיתא בה תרתי שראוי לכל המלמד להזהר בכבוד המה או זקנה וישם אל לבו אמונה תורנית שאם ח"ו יזיל בכבודו עקומה עקיפת עקרב והוא ית' מספר להרעיש ולתעווש לכבוד חכם זקן כמו שהיה כאן כרתא בתוספתא ושניהם לא הוציאו ויען לפרנסו מרבי בר קפרא מיה כעילה ושניהם והוא שהודיעו עקבו לכבוד שהודיע קודם שהודיע כעסו לכבודו וכן התורה להושי לדקדוק זה לתקן סתירה נראית לכאורה בלשון בר קפרא והיא כי מה שאמר בלשון חובו במאמרו הראשון הוזכר בו לשון שזילה במאמרו ה' ומה שהייבב ב' א"ב בלשון שזיל במאמרו האחר כי ראשונה אמר שלא כעס על המברך רק על המלגלג ואח"כ אמר בתיקון והיה ראוי שיאמר על שניהם אני כועס מפני שהם מופלגים על המברך שאם הכמה אין כאן כ"י ועל המלגלג שאם המברך רובה וכן תיקון מורה זאת ויתאר במה שאמרתי שזונת בר קפרא להודיעו שאני ש"י תיקון לברך ולול לכבוד זקנתו במה שלא שאל סמנו קודם היאך יברך לא עליו הנותנו ועכשיו גדול יותר מאר רק על המלגלג על דברי חברו ואחר הדויעו כי חזר ופרש עוד כוננתו ואמר לא על המלגלג אני כועס כלומר אל יעלה לבבכם שבמה שבעתה על המלגלג היה בו שחוק מה לחוש לכבודו ה"א דתיקון המלגלג היה מלעיג על חברו כפי ב"ק רב"י כי גנאי הוא לו לטעם זה אמר לא כעבתי על המלגלג לכבודי כי אני מקפיד כ"כ אלא על דבר הגרוא לעינים שהוא ולול נגזר כמו המברך שברך מעצמו אני ואל סמנו כרת מה לרשותו והוא היא קפידה המצתה כנגד כבודו פ"ט. והתורה דתעו של ב"ק במה שהודיע צינו ועכשיו אבל לא חשש להענישם ב"כ ואחרי זאת התקיים לכבוד התורה נפרע משניהם הוד שנתם: }

עיון יעקב ר' אמר לא על המברך אני כועס וכו'. הא דלמך לויך לחיך עיון כהמ"ש וכו' דעכ"ה ק"ד מוסר לכל א' צניו עתש שלא לעיניו זה צניו זה המלגלג אחר שבעט עליו ולא על המברך. ומתוך אחר לויך כ"י שנייה' לא נא כלולא ללא יתקוטו ויהתו זה דכ"ה וכו'. ומה"ש כ"י מוסר ח' לו לשנת נכר באלו"ס כי נחמת סיה טעם על שנייה' לך ק"ד לא חליאו צנעו:

בן יהודה דרך ל"ט ע"א לא על המלגלג חני כועס הקוביא כלן יודע דמאחר שבעט על שניהם למה האריך לטותו בדברים הללו ואמר דקך קזיה חני כועס על שניהם וזו צוה וגיל כשיד דלפנימס חספה עמלו קל והס היה רק אחד עושהו חוזה כדלו להקפיד בו ורק חס שניהם העלו צדיה הפיש שכל אחד העל דמטא קל חתאלא הקפידים מקיס לנוס מנה צדוק שניהם ולכן חס היה חזמר להס לשין קד חני כועס על שניהם לא היה כל אחד מניו עקד רחלו כי היה חשב צנצבו חין העל שלי כדלו ביקוד עליו של רבי ורק שנס חדני חספה עשה לך הקפיד רבי על שנייה' והוא דולה להודיעס שכל אחד מהס העלו גדול חפיעו בלא צדוק עין הציוו לך חמר לא על המברך חני כועס חלא על המלגלג כלומר זה המלגלג צדוק לציוו דבעתו שאני חין לי כעס על המברך שלא העל לל נדו וחמאל כל כעסי והקפידתי הוא דק עליו וכן המברך צדוק לציוו דבעתו שלא על המלגלג חני כועס כי חס דק עליו לכו ולל יסיה כל אחד קל צעניו מה שפסה הוא צנצמו והא דנעטו בקזיה ויסי שפניהם לא חילוי: שניהם כדלה לפרש העטס מפני שהוא חלה הקפידו ויתר צנעו שכבוד חזקנה חני כי חיל חס חכמה חין כאלו זקנה אכן כאלו חילוי עממא פקוס דכדוק יסיה חס חני דלפשר שס חס היו חכמים גדולים חפיע חפיו תלמידיו אבל כבוד זקנה לחיה צעניו לל כי היו עודס לטעמים צענים ולא חניו לזקנה:

בן יהודה דרך ל"ט ע"א לא על המלגלג חני כועס הקוביא כלן יודע דמאחר שבעט על שניהם למה האריך לטותו בדברים הללו ואמר דקך קזיה חני כועס על שניהם וזו צוה וגיל כשיד דלפנימס חספה עמלו קל והס היה רק אחד עושהו חוזה כדלו להקפיד בו ורק חס שניהם העלו צדיה הפיש שכל אחד העל דמטא קל חתאלא הקפידים מקיס לנוס מנה צדוק שניהם ולכן חס היה חזמר להס לשין קד חני כועס על שניהם לא היה כל אחד מניו עקד רחלו כי היה חשב צנצבו חין העל שלי כדלו ביקוד עליו של רבי ורק שנס חדני חספה עשה לך הקפיד רבי על שנייה' והוא דולה להודיעס שכל אחד מהס העלו גדול חפיעו בלא צדוק עין הציוו לך חמר לא על המברך חני כועס חלא על המלגלג כלומר זה המלגלג צדוק לציוו דבעתו שאני חין לי כעס על המברך שלא העל לל נדו וחמאל כל כעסי והקפידתי הוא דק עליו וכן המברך צדוק לציוו דבעתו שלא על המלגלג חני כועס כי חס דק עליו לכו ולל יסיה כל אחד קל צעניו מה שפסה הוא צנצמו והא דנעטו בקזיה ויסי שפניהם לא חילוי: שניהם כדלה לפרש העטס מפני שהוא חלה הקפידו ויתר צנעו שכבוד חזקנה חני כי חיל חס חכמה חין כאלו זקנה אכן כאלו חילוי עממא פקוס דכדוק יסיה חס חני דלפשר שס חס היו חכמים גדולים חפיע חפיו תלמידיו אבל כבוד זקנה לחיה צעניו לל כי היו עודס לטעמים צענים ולא חניו לזקנה:

"מאד מאד הוי שפל רוח". ע"כ אמר על הכעס הטבעי, לא על המברך אני כועס בכעס טבעי כלל, אלא על המלגלג, שלא חס לכבוד חבירו ולגלג עליו. וחזר ואמר על הכעס הרצוני, לא על המלגלג אני כועס בבחירה ורצון, כי כבר מספיק נגדו הגירוי הטבעי שכנעס הטהורה שלא תוכל לראות עמל ואון, ואין צורך

ברכות דף סב
דכפת אבול עד דצחית שתי עד דרתחא קודר שפוך קרנא ברומי בר מובין
 האני תאני דאביך ובין עין יעקב

להרמיב עליו הכעס בבחירה רצונית. אלא על המברך אני כועס
 ברצון. איני שבטע כבד הרחוק מנע כמה שהוא נגד כבודו,
 מימי מצד משפט השכל ראוי לכעוס עליו. ובאר צדק המשפט,
 אם הכמה אין כאן, מרוב עולותו שמשוה'ה אין ראוי לכעס בטבע,
 זקנה אין כאן. ורמו ג"כ כי הכעס הזה הוא נעם בחירי לא
 רצוני, כי מצד החכמה אפשר שיבא ג"כ כעס טבעי. "ברב חכמה
 רב כעס", וצורבא רבנן דרתח אורייתא היא דקא מרתחא לה".
 אבל הזקן הוא כבר מצוין מהם תגבורת המדות והוא מלא
 רחמים, והכעס שיוכעס הוא בחירי מפני שהצדק יורה שראוי
 לו, לכעוס.

בר קפרא הוה מובין מילי בדיניי עד
 ארכבתא חבול. שלם הסתה העבור
 מןק' חרות המהלך ואין המהלך מושיל:
 עד דרתחא קודר שפוך. קודם שהלך
 מל הוא זה כשאהר לרין לנקוד שפוך
 והל הסתה אותו: קרנא קריא ברומי.
 אם השמע קול קרן ברומי הוא סימן
 למצוקי הלגים לקנות ולהולך ממקום
 למקום: בר מובין הלמי הלמי דלבוך
 זבין. הם הן הלמי ברומי שיהיה כח
 בנן למכור הלמי בשבד יום הובטים:

בר קפרא זבין מילי בדיניי. התי להשמיין דלמי דלמי לטוב נכר ונשור
 תהוהו חלל דברים כלל חכם מילי דעלמא חזר ליקח נכס זבין דמי נכס כשור:
ענין ירמיהו
 עוד יול דליתחא קודר שפוך ברומי נמי'ם הכחיקים בעיני
 רפואה לכעס המרס שלם ההלכה הגוף ועיני ברומי'ם הם נשור כעס לא יחזיק בלבו
 כי כעס עולתו. ומכאן חכמים בידי חכמים נחמין לטע לטוב כעס על עיני ונכנס
 שלם הלמי כלל דברים הפנימים ויחס חיו. ע"ז ארמו עד דרתחא קודר שפוך ולא
 תגליע חיו (משין הנכסות):

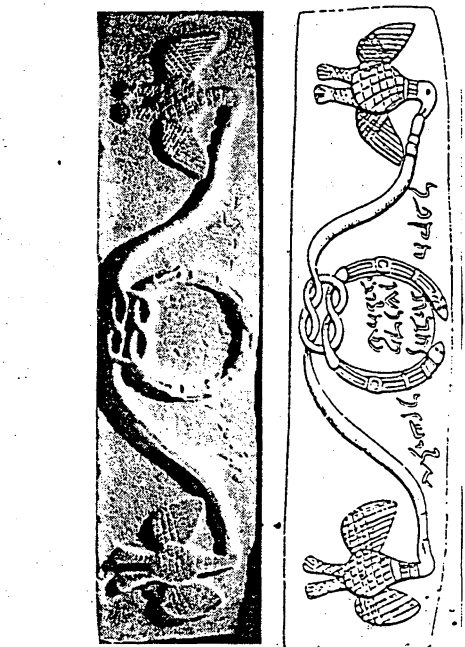
עלי תמר - מסכת ברכות

גחין ליה חבריה אמר ליה ב"ק וכו'. לפי המסורה הבבלי
 בדף ל"ט כעס ב"ק ואמר לא על המברך אני כועס אלא על
 המלגלג אני כועס וכו' חזר ואמר לא על המלגלג אני כועס אלא
 על המברך וכו'. וכבר נתקשו בזה הכותב בע"י והמהרש"א שהרי
 זוהי סתירה מניה וביה ומעיקרא מאי קסבר ולבסוף מאי קסבר וע'
 מ"ש בזה. אולם לפי המסורת הירושלמי אין כל קושי בדבר שהמדר'
 בר כאן בגמרא כי שני התלמידים מנקודות שונות גחין ליה חבריה
 על שקח וברך פרנתיא, וכוה פגע בכבוד חברו וברכים וע"י
 הוכיח ב"ק ואמר לא לזה הגרגרן מגיעה נזיפה על פחוזתו
 מפני שעשה זה בגרגרנותו ולא היה יכול למשול ברוחו ולהתגבר
 על תאוותו לאכילת הפרנתיא, אלא לך ללגלגן מגיעה נזיפה
 שהיית מתכבד בקלון חברך ושנינו בהגיגה פ"ב ה"א המתכבד
 בקלון חברו אין לו חלק לעוה"ב ושנינו באבות יהי כבוד חברך
 חביב עליך כשלך זה אמר ללגלגן. ולגרגרן אמר אם חכמה אין
 כאן זקנה אין כאן והרי אסור תלמיד להורות לפני הזקן כמו
 שאסור להורות בפני רבו שהמורה בפני רבו היה מיתה כמ"ש
 בשביעית פ"ו ה"א וא"כ לא אמרת כהלכה והיית לך למשול
 ברוחך ולא להורות בפני זקן אמרו לא יצאה וכו' ועיין בהכותב.
 והתבוננתי שיתכן לכוון גם לשון הבבלי כן שכן ידוע בכמ"ק
 בגמרא והמדרש דב"ק היה מליץ ובכמ"ק דיבר במליצה חודרת
 ללב ראה בס' תולדות תו"א כערכו והנה כתבו התוספתא במ"ק
 ח דהטעם דאין מערבין שמהה כשמחה שבועינן שהיית לכו פנוי
 לשמחה אחת ולא יפנה עצמו הימנה ולפיתך ב"ק לא יצא כעסו
 אחת לשנים דאז הכעס מתחלק לשנים ואינו מתרכז על אדם
 אחד שאז פועל בחיזוק יד וחודר יותר ולפיתך אמרו ב"ק במליצתו
 לא על המברך אני כועס אלא על המלגלג כלומר אני שופך כעסי
 לא גם על המברך אלא אך ורק על המלגלג וכעסי מופנת אך ורק
 אליו במלא כעסי ואין הכעס מופנה עכשוו גם על המברך שאז
 נחלש כעסי מפני שמתחלק לשנים. ושוב ששפך כל כעסו על
 המלגלג חזר ואמר עכשו. אגב מרכז כל כעסי רק על המברך
 וכעסי כולו מופנה רק אליו ואינו משקף כעסי רק על המלגלג
 כדי שלא יתחלק כעס לשני ב"א ויחלש כוחו ואכן כל כעס וכעס
 היה מנקודה אחרת שיתרכו אך ורק לאחד בלבד והמסורה
 בירושלמי מסמיע לפירוש זה.

לספר ולחזר צמיר דליתא פפי נשאר דברים ח"ו קרנא
 קריא ברומי פירוש הכרח מכרח ברוח השולל למעלה
 צר מובין הלמי פירוש חרה בן חרם הלבוך דהי"ד מבר
 הלמי כהלא ען הדעת שהיה הלמי הלמי הלמי דלבוך זבין
 כלומר שהלל שחוקן הלמה כעס בה ארין
 חרסי' והסגס יכוה כעס מכירה והחוקן יכוה כעס
 יצא:

ובאופן חרס מל כס"ד עד דרתח קודר שפוח פירוש
 חרס צלחת קדירה לסגור הקן ממנה חלק
 לעניים צמודה דוהתח קודם שהלך ממנה ולא הגיע
 לעניים הסבלים והשווין שהשייר צקעה חרס ש"ש
 הסבילי ויחלש צא' חרס לא היה נמצא ע"י לא היתה
 חרס כולל חרס חרס מוטליל לה"ש וכן הסבול חרס
 כדל חרס ה' מהיוך אמרתי' כל הכולליון וכן אמר
 ולקחת מד'שי' כל פדי חרמה ואמר עוד כל מובין
 הלמי וכו' דלמי בצרופין דף מ"ד מ"ד נזר חרס יוכל
 פריה למח נמשלו דברי חרס כהרגה מה חרס זה כל
 זמן שחרס ממשהם זה מולא בה הלמי פכטי שדרך
 הסבלים חין מהבטלים צבא חרס חרס דברי חרס כל
 זמן שחרס חרס צבא מולא צבא פכטי ש"ש נמצא
 חרס נמשלו לחרס ובהורג בחיוב כי לקח טוב נתתי
 לכם קדשה לקח כלל חרס לישראל וידוע כי ישראל
 נקראו צבא כמקום ולכן לישראל קודם חרס צר זבין
 הלמי צבא כן הקציה ומכר לך חרסו שנמשלה
 לחרס הנה מן הלמי שלם חרס חרס היא פכטיא
 החינית היא מוכה שהיו וסס חרס כוען חלל רק
 הלמי דלבוך זבין ולא הי"ן דבר רע עמה וכו"ס והגיס
 בויחם וליה:

אבות דרבי נתן פרק כו
 ובי אלעזר הקפרא אומר: אל תהא יכמשקוף
 העליון, שאין יד בניי אדם יכולה לגע בה; ולא פאסקפה
 העליונה, שמכלות פרצופות; ולא פאסקפה האמצעית,
 שמגפפת הרגלים; אלא הוי פאסקפה תחתונה, שהכל
 דשין בה, וסוף כל דיבנין נסתר, והיא במקומה עומדת.

ותחננונים, וידוי ופלל, ג"כ לא יעבור מועד חפץ, הוצאת
 הפסולת הנפשי, לטהר רוחו לפני קונו, ברגש עז.
 קרנא קריא ברומי, בר מובין. האני תאני דאבוך
 זבין. כשם שראוי לחש על חוש החפץ הפנימי מפני שלא לחנם
 הוקבעו מאת ד', אשר נתן לנו את הנופש הזאת. כן עוד יותר
 ראוי לשום אל את יחש רכושו השכלי והמוסרי הפרטי אל
 הדברים השוררים בכלל העולם הכללי כי לפעמים הוזמן סערה
 חיצונית והתעוררות כללית בעם בכללו, שאז צריך להוציא אל
 הפועל ולהשתמש בכשרונות צפונים, אשר בלא עת חפץ
 (התעוררות) הכללית היא אין להם שימוש, ראוי או לכל בעל
 כשרון לחפש בכחותיו, בין אותם שהם עצמיות לו בין אותם
 שכאו לידו כפני הגזע וקדושת הורים, אם רק קרנא קריא
 ברומי, אם באה התעוררות כללית לכלל תביעה של כשרונות
 הפרטים להשתמש בהם, הוצא אל הפועל והועיל לבני עמך,
 ואשר את דרכי הוזהר ע"פ הכשרונות הראויים להשתמש בהם
 לעומת ההתעוררות הכללית החיצונה. כי כשם שיוצא רוח
 האדם בקרבו ית' חסן את כל התביעות הפרטיות להתעוררות
 הכחות הנפשיים והגופניים לאשר הגוף והנפש הפרטית, כן יסד
 ית' שמו ג"כ בכלל העולם יחש נאמן מן הכלל אל הפרטים.
 והאדם היחיד צריך לראות את עצמו בתור אבר מהגויה הגדולה
 של כלל האומה, ובמובן יותר רחב כלל האנושיות וכלל
 המציאות, עד שיתעורר מצד פרטיותו לעת החפץ, שיוכל בכל
 אשר לו מקנין גופני ורוחני לעשות לטובת הרבים בעת שהשעה
 מעוררת ע"י. וראוי להשיקף על הכשרון הפרטי, אף אותו הבא
 בסיוע של נחלת אבות, כעל תאנים שנוחם להתקלקל בעבור
 זמנם, ולא יוכל להפיק מהם התועלת הרצויה, כי ד' עשה את
 האדם ואת העולם בחוברת, משולבת, שיהי הקשר אמין ונאמן
 בין הפרט אל הכלל, "כי אל דעות ד' ולו נכתבו עליו"ל".

עין אייה
 רגג. בר קפרא הוה מובין מילי בדיניי. דינר הזהב,
 מטבע קטנה וחשובה כוללת הרבה מטבעות קטנות, כן היו
 דבריו כמילי דעלמא כוללים הוראות רבות ושונות, ש"כ אלה
 היא לימודית ראיה להשתמש בה בתועלת הרוחנית והחומרית.
 התאמת השיחות הפשוטות עם דברים גדולים של תועלת, היא
 יוצאת מנפש זכה משקפת את היחש שיש בין כל דבר קטן
 ופשוט אל הגשג הרם. ע"כ ישמח תמיד בכל אשר יעסוק, כי
 כל דבר וישוהו וכל עסק נשלם וכל עסק נשלם כולל מחשבתו של
 קדושת גדולת המחשבה, הרואה ימחשת עם כל החיים
 הפשוטים עם עסקיהם ושיחתם. ע"כ ה' תמיד גברא בדיחא,
 "ישמח לב מבקשי ד'".
 רגג. עד דכפת אבול, עד דצחית שתי, עד שרתחא
 קידרך שפוך. ראוי לאדם להאזין לקול הרגשותיו הפנימיות,
 שהם נוסדו מיוצר כל ב"ה כדי לשמרנו מכל רע ולהדריכנו
 בדרך חיים, והדברים כוללים עניני הגוף ועניני הנפש. דוגמת
 בלל בעניני הנפש, עתים שונות הם באדם ונסיתו שונות הנה,
 לפעמים יהי נוסה דעתו הכבשה שכלו אל דברים של עין
 מעשיים כעניני הלכה, משען להם' אלו הלכות, ולפעמים ימצא
 את נפשו נוסה לעניני פיוט ואגדה, לדבקות בד' ית' ורגשי
 קודש של אהבה ויראה טהורה, שהם כללי האגדה, משען מי'
 אלו בעלי אגדה, ראוי לו לאדם לשמור על כל חפץ חפצו
 הפנימי, שמורה על נטיית הנפש בטבעה להשתוקק אל אשר
 יחסר לה. ולפעמים השתוחח נפשו בנשאו ידוע אל אשר עבר
 עליו מכל חטאת האדם, ויאבה להשליך את סבל משא כל חטא
 וכל מדה רעה שדבקה בנפשו, בשפיכת שית של הפילה